

Pensia de invaliditate

Prezentare generala

Daca in sistemul legii nr. 3/1977 acest tip de pensie era reglementat in doua capitole distincte (III respectiv IV din lege), in sistemul legii 19/2000 atat pensia pentru pierderea capacitatii de munca din cauza de accident de munca sau boala profesionala, cat si pensia pentru pierderea capacitatii de munca in afara procesului de munca, sunt reglementate in acelasi capitol IV, intitulat "*Pensii*".

In orice caz, ramane intentia legiuitorului de a configura un regim juridic in parte diferit pentru cele doua tipuri de pensie de invaliditate.

Incadrarea in grade de invaliditate

Potrivit dispozitiilor Legii 19/2000, in raport cu cerintele locului de munca si cu gradul de reducere a capacitatii de munca, invaliditatea este:

- de gradul I
- de gradul II
- de gradul III

Invaliditatea de gradul I se caracterizeaza prin pierderea totala a capacitatii de munca, a capacitatii de autoservire, autoconducie sau de orientare spatiala, invalidul necesitand ingrijire sau supraveghere permanenta din partea altei persoane. Se observa ca acest tip de invaliditate este si cel mai grav.

Invaliditatea de gradul II se caracterizeaza prin pierderea totala a capacitatii de munca, inasa, spre deosebire de invaliditatea de gradul I, care presupunea si lipsa capacitatii de autoservire autoconducie sau de orientare spatiala, invalidul necesitand ingrijire sau supraveghere permanenta din partea altei persoane, aici, in cazul invaliditatii de gradul II, invalidul are posibilitatea sa se autoserveasca, autoconduca si sa se orienteze spatial, fara ajutorul altei persoane.

Invaliditatea de gradul III se caracterizeaza prin pierderea a cel putin jumatate din capacitatea de munca, invalidul putand sa presteze o activitate profesionala.

Daca anterior acestei legi, criteriile de incadrare in grade de invaliditate erau stabilite prin Decretul 216/1977, potrivit noii legi, criteriile si normele pe baza carora se face incadrarea in gradele I, II, si III de invaliditate se stabilesc prin hotarare a

Guvernului, initiata de Ministerul Muncii si Protectiei Sociale, impreuna cu Ministerul Sanatatii, la propunerea CNPAS, care trebuia adoptata pana la data intrarii in vigoare a acestei legi.

Incadrarea sau neincadrarea intr-un grad de invaliditate se face printr-o decizie emisa de medicul specializat in expertiza medicala si recuperarea capacitatii de munca, numit in lege "*medic expert al asigurarilor sociale*". Impotriva acestei decizii se poate face contestatie la casa teritoriala de pensii, in termen de 30 de zile de la comunicare.

La solutionarea contestatiei, casa teritoriala de pensii poate consulta Institutul National de Expertiza Medicala si Recuperarea Capacitatii de Munca. Termenul de rezolvare a contestatiei este de 30 zile de la data inregistrarii ei.

Decizia casei teritoriale de pensii, data pentru solutionarea contestatiei, poate fi solutionata la instanta judecatoreasca competenta in termenul de 30 zile de la comunicare.

Decizia de incadrare sau neincadrare intr-un grad de invaliditate, necontestata in termen, este definitiva.

Beneficiarii pensiei pentru pierderea capacitatii de munca

De acest tip de pensie beneficiaza asiguratii care si-au pierdut total sau cel putin jumatate din capacitatea de munca din cauza:

- accidentelor de munca, conform legii
- bolilor profesionale si tuberculozei
- bolilor obisnuite si accidentelor care nu au legatura cu munca
- asiguratii care satisfac obligatii militare prevazute la art. 38 alin 1 lit. c : "*stagiul militar, ca militgar in termen, militar cu termen redus, pe durata stabilita, a fost concentrat, mobilizat sau in prizonierat*"
- elevii, ucenicii si studentii care si-au pierdut total, sau cel putin jumatate din capacitatea de munca, datorita accidentelor sau bolilor profesionale, survenite in timpul si din cauza practicii profesionale. Prin aceasta solutie data de lege, s-a pus capat discutiilor din doctrina, referitoare la acest subiect.
- persoanele care si-au pierdut total sau partial, capacitatea de munca, cei grav mutilati, ca urmare a participarii la lupta pentru victoria Revolutiei din decembrie 1989, ori in legatura cu evenimentele revolutionare din dec. 1989, care erau cuprinsi intr-un sistem de asigurari sociale anterior datei ivirii invaliditatii din aceasta cauza, au dreptul si la pensie de invaliditate, indiferent de vechimea in

munca, pe timpul cat dureaza invaliditatea, stabilita in aceleasi conditii in care se acorda pensia de invaliditate persoanelor care au survenit accidente de munca

Calculul pensiei de invaliditate

1. Asiguratii care si-au pierdut capacitatea de munca datorita unei boli obisnuite sau unor accidente care nu au legatura cu munca

Acestia beneficiaza de pensie de invaliditate daca indeplinesc stagiul de cotizare necesar in raport cu varsta, potrivit tabelului (tabelul nr. 3) :

Varsta asiguratului in momentul ivirii invaliditatii	Stagiul de cotizare necesar (ani)
sub 25 ani	5
25 - 31 ani	8
31 - 37 ani	11
37 - 43 ani	14
43 - 49 ani	18
49 - 55 ani	22
peste 55 ani	25

Beneficiaza de pensie de invaliditate si asiguratii care au realizat pana la data ivirii invaliditatii cel putin jumatate din stagiul de cotizare necesar, prevazut in tabelul de mai sus.

Persoanele asigurate care au realizat un stagiul de cotizare in conditii de handicap preexistent calitatii de asigurat si care beneficiaza de reducerea stagiilor de cotizare si a varstelor standard de pensionare in conditiile aratate de art. 47:

- a) cu 15 ani, reducerea varstei standard de pensionare, daca au realizat cel putin o treime din stagiul complet de cotizare, pentru cei cu handicap grav
- b) cu 10 ani, reducerea varstei standard de pensionare, daca au realizat cel putin o treime din stagiul complet de cotizare, pentru cei cu handicap accentuat
- c) cu 10 ani, reducerea varstei standard de pensionare, daca au realizat cel putin o treime din stagiul complet de cotizare, pentru cei cu handicap mediu

Pentru acesti asigurati, prevazuti de art. 47, ei beneficiaza de pensie de invaliditate daca au realizat cel putin jumatate in stagiul de cotizare necesar, prevazut in tabelul nr. 3, in raport cu varsta avuta la data expertizarii.

Au dreptul la pensie de invaliditate si persoanele care la data invaliditatii nu mai au calitatea de asigurat, dar, fie se incadreaza in una din posibilitatile prevazute de tabelul 3, fie au realizat cel putin jumatate din stagiul de cotizare necesar, prevazut de acelasi tabel, fie fac parte din categoria prevazuta de art. 47 si au realizat cel putin din stagiul de cotizare necesar prevazut in tabelul nr. 3.

2. Asiguratii care si-au pierdut capacitatea de munca ca urmare a unui accident de munca, boli profesionale sau a tuberculozei.

Pentru ei, precum si pentru cei la care invaliditatea s-a ivit in timpul si din cauza indeplinirii obligatiilor militare prevazute la art. 38 alin 1 lit. c (“ stagiul militar, ca militar in termen, militar cu termen redus, pe durata stabilita, a fost concentrat, mobilizat sau in prizonierat ”), asiguratul poate beneficia de pensie de invaliditate, indiferent de stagiul de cotizare.

In legatura cu persoanele care indeplinesc obligatiile militare, trebuie remarcat ca ele beneficiaza de pensie de invaliditate, indiferent de stagiul de cotizare, indiferent daca invaliditatea s-a ivit ca urmare a unui accident de munca, a tuberculozei sau a unei boli profesionale, fie ca s-a ivit din cauza in timpul sau din cauza obligatiilor militare.

Trebuie facuta aceasta remarca tocmai datorita faptului ca legea 3/1977 prevedea reguli distincte pentru stabilirea pensiei de invaliditate, dupa cum persoana care indeplinea obligatii militare isi pierduse capacitatea de munca datorita unor boli obisnuite contactate in timpul indeplinirii acestor indatoriri sau atunci cand aceste persoane erau la data convocarii pentru indeplinirea obligatiilor militare, angajate in munca.

La stabilirea pensiei de invaliditate asiguratilor li se acorda un stagiul potential determinat ca diferenta intre stagiul complet de cotizare si stagiul de cotizare realizat efectiv pana in momentul incadrarii intr-un grad de invaliditate.

In cazul asiguratilor care au realizat cel putin jumatate din stagiul necesar prevazut in tabelul 3, stagiul potential se determina ca diferenta intre stagiul complet de cotizare si stagiul de cotizare necesar.

In orice caz, stagiul potential nu poate fi mai mare decat stagiul de cotizare pe care asiguratul ar fi putut sa il realizeze de la varsta ivirii invaliditatii pana la implinirea varstei la care, in conditiile legii 19 poate solicita o pensie pentru limita de varsta.

Asiguratilor care au realizat un stagiul de cotizare in conditii de handicap preexistent calitatii de asigurat, li se acorda un stagiul potential, determinat ca diferenta intre stagiile de cotizare cerute la art. 47 si stagiile de cotizare realizate efectiv.

In cazul persoanelor prevazute la art. 53 alin. 3 (elevii, ucenicii si studentii care si-au pierdut total, sau cel putin jumatate din capacitatea de munca, datorita accidentelor sau bolilor profesionale, survenite in timpul si din cauza practicii profesionale), stagiul potential luat in calcul la stabilirea pensiei de invaliditate il constituie stagiul complet de cotizare, potrivit legii 19.

Stabilirea si plata pensiei

Pensia se acorda la cererea persoanei indreptatite, a mandatarului desemnat de aceasta cu procura speciala, a tutorelui sau a curatorului acestuia.

Cererea de pensionare, impreuna cu actele doveditoare se depun la casa teritoriala de pensii in raza careia se afla domiciliul asiguratului.

Persoanele care au indeplinit varsta standard de pensionare nu mai pot solicita inscrierea la pensia de invaliditate. Legea 19/2000 prevede si faptul ca drepturile de pensie de invaliditate se acorda:

- a) de la data incetarii platii indemnizatiei pentru incapacitate temporara de munca, daca cererea a fost depusa in termen de 60 zile de la data emiterii deciziei medicale de incadrare in grad de invaliditate
- b) de la data emiterii deciziei medicale de incadrare in grad de invaliditate, in cazul persoanelor care nu mai sunt asigurate la data expertizarii daca cererea a fost depusa in termen de 60 zile de la data emiterii deciziei medicale de incadrare in grad de invaliditate
- c) de la data depunerii cererii, in situatiile in care s-a depasit termenul de 60 zile de la data emiterii deciziei medicale de incadrare in grad de invaliditate

Admiterea sau respingerea cererii de pensionare se face prin decizia casei teritoriale de pensii, in termen de 30 zile de la data depunerii cererii. Aceasta decizie trebuie sa cuprinda temeiurile de fapt si de drept pe baza carora se admite sau se respinge cererea de pensionare.

Decizia se comunica persoanei care a solicitat pensionarea, in termen de 5 zile de la data emiterii. Ea poate fi contestata la instanta competenta in a carui raza teritoriala se afla domiciliul asiguratului in termen de 30 zile de la comunicare.

Plata pensiei inceteaza atunci cand:

- a) beneficiarul a decedat
- b) beneficiarul nu mai indeplineste conditiile legale in temeiul caruia i-a fost acordata pensia

Plata pensiei se suspenda incepand cu luna urmatoare celei in care beneficiarul pensiei de invaliditate nu se prezinta la revizuirea medicala periodica.

Reluarea in plata a pensiilor suspendate se face la cecere, incepand cu luna urmatoare celei in care a incetat cauza suspendarii, daca cererea a fost depusa in termen de 30 de zile de la data incetarii cauzei suspendarii.

Drepturi suplimentare acordate pensionarilor invalizi

1. Indemnizatia pentru ingrijire

Datorita gravitatii consecintelor invaliditatii de gradul I, care potrivit definitiei legale, se caracterizeaza prin pierderea totala a capacitatii de munca, a capacitatii de autoservire, autoconducere sau de orientare spatiala, invalidul necesitand ingrijire sau supraveghere permanenta din partea altei persoane, legea recunoaste in favoarea pensionarilor invalizi de gradul I dreptul, in afara pensiei de invaliditate, la o indemnizatie in quantum fix pentru insotitor. Quantumul acestei indemnizatii se stabileste anual prin legea bugetului asigurarilor sociale de stat si nu poate fi mai mic decat salariul de baza minim brut pe tara. In timpul executiei bugetare, quantumul indemnizatiei pentru insotitor se reactualizeaza prin hotarare a Guvernului.

Indemnizatia pentru insotitor se mentine indiferent de pensia pentru care opteaza beneficiarul pensiei de invaliditate.

2. Dreptul de optiune

La implinirea varstei standard prevazute de legea 19 pentru obtinerea pensiei pentru limita de varsta, beneficiarul pensiei de invaliditate poate opta pentru cea mai avantajoasa dintre pensii.

Revizuirea medicala

Pensionarii invalizi, indiferent de gradul de invaliditate, sunt supusi revizuirii medicale, in functie de afectiune, la intervale de 6-12 luni, pana la implinirea varstelor standard de pensionare, la termenele stabilite de casele teritoriale de pensii.

Aceasta regula comporta si exceptii, prevazute in mod expres de legea 19/2000.

Cu alte cuvinte, nu sunt supusi revizuirii medicale periodice pensionarii de invaliditate care:

- a) prezinta invaliditati care afecteaza ireversibil capacitatea de munca
- b) au implinit varstele prevazute de prezenta lege pentru obtinerea pensiei pentru limita de varsta
- c) au varsta mai mica cu pana la 5 ani fata de varsta standard de pensionare si au realizat stagiile complete de cotizare, potrivit legii 19/2000.

In virtutea legii, pensionarii au datoria sa se prezinte la revizuirea medicala periodic, sub sanctiunea suspendarii platii pensiei, incepand cu luna urmatoare celei in care era prevazute revizuirea medicala.

Revizuirea medicala se poate efectua si la cererea pensionarilor, daca starea sanatatii lor s-a imbunatatit sau s-a agravat.

Dupa fiecare revizuire, medicul expert al asigurarilor sociale din cadrul casei teritoriale de pensii emite o noua decizie prin care se stabileste dupa caz:

- a) mentinerea in acelasi grad de invaliditate
- b) incadrarea in alt grad de invaliditate
- c) incetarea calitatii de pensionar de invaliditate, ca urmare a redobandirii capacitatii de munca

Dreptul la pensia de invaliditate se modifica sau inceteaza incepand cu luna urmatoare celei in care s-a emis decizia de revizuire medicala.

Obligatii suplimentare impuse pensionarilor invalizi

Pensionarii de invaliditate sunt obligati sa urmeze programele recuperatorii intocmite de medicul expert al asigurarilor sociale, care a emis decizia de incadrare in grad de invaliditate, in vederea reintegrarii socio-profesionale, in aceeasi munca sau in alta.

Nu exista aceasta obligatie pentru cei prevazuti la art. 62, alin. 7:

- a) prezinta invaliditati care afecteaza ireversibil capacitatea de munca
- b) au implinit varstele prevazute de prezenta lege pentru obtinerea pensiei pentru limita de varsta;
- c) au varsta mai mica cu pana la 5 ani fata de varsta standard de pensionare si au realizat stagiile complete de cotizare, conform prezentei legi.

Neindeplinirea, din motive imputabile pensionarului, a acestei obligatii, atrage suspendarea platii pensiei, incepand cu luna urmatoare constatarii.

Suspendarea platii pensiei inceteaza cu luna urmatoare reluarii, sau, dupa caz, a inceperii programelor recuperatorii.

Bibliografie

Dr. Camelia Toader – Cursul de “Dreptul muncii si securitatii sociale”
predat cursantilor studiilor postuniversitare, anul
2000

Dr. Alexandru Athanasiu – Dreptul securitatii sociale, edit. Actami, 1996

Legea nr. 19/ 2000 – Legea privind sistemul public de pensii si alte

drepturi de asigurari sociale